

4. Канєва, Т. В. Особливості формування спеціального фонду кошторису бюджетних установ [Текст] / Т. В. Канєва, В. О. Вовк // Економіка і підприємництво: стан та перспективи. – К. : КНТЕУ, 2001. – С.193-198.
5. Яцишин, С. Р. Суб'єкти державного сектору в структурі економіки держави / Світлана Романівна Яцишин // Стан і перспективи розвитку обліково-інформаційної системи в Україні : матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. [Тернопіль, 10-11 жовтня 2014 р.] - Тернопіль: ТНЕУ, 2014. - С. 181-182. Режим доступу: <http://dSPACE.tneu.edu.ua/handle/316497/17261>

Джиджора П.І.

магістрант

Тернопільський національний економічний університет

м. Тернопіль, Україна

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ, СКЛАД ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ДОХОДІВ ВІД ОБМІННИХ ОПЕРАЦІЙ У ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

На виконання Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007 – 2015 роки Міністерством фінансів України створена нормативна база та відбувся перехід СДСЕ на застосування Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі та нового Плану рахунків.

Незважаючи на перегляд об'єктного складу бухгалтерського обліку, який відбувся в процесі формування національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі (далі – НП(С)БОДС), одним із ключових його елементів виступають доходи, зокрема від власних надходжень або від обмінних операцій. На підставі МСБОДС 9 «Дохід від операцій обміну» та 23 «Дохід від необмінних операцій» розроблено НП(С)БОДС 124 «Доходи», у якому відображено принципово нові підходи до класифікації доходів і введено нові дефініції («обмінні операції», «доходи від обмінних операцій»); визначено умови визнання кожного з видів доходів та їх оцінку.

У результаті це визначило нові підходи до функціонування бюджетних установ, із урахуванням економічних вигід та ефективності їх діяльності, що раніше було характерно лише для комерційного сектора.

Так, обмінні операції – це господарські операції з продажу/придбання активів в обмін на грошові кошти, послуги (роботи), інші активи або погашення зобов'язань, що виникають на стадії обміну.

Доходи від обмінних операцій розглядаються як збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, що призводять до зростання власного капіталу (за винятком його зростання за рахунок внесків власників). Нині аналогом доходів від обмінних операцій є доходи спеціального фонду бюджету.

Закріплені НП(С)БОДС 124 «Доходи» облікові підходи мають досить загальний уніфікований характер і потребують деталізованого опрацювання різногалузевими бюджетними установами.

Згідно із Національним положенням НП(с)БОДС 124 «Доходи» всі доходи суб'єктів державного сектору можна поділити на доходи від операцій обміну та доходи від необмінних операцій.

28 грудня 2018 року, м. Тернопіль

До операцій обміну національний стандарт включає і отримання бюджетних асигнувань. Обмінна операція передбачає: передачу або отримання активів (або послуг) в обмін на грошові кошти; погашення зобов'язань.

Необмінна операція не передбачає передачу активів або послуг в обмін на отриманий дохід або активи (наприклад, податкові та неподаткові надходження, трансферти для виконання цільових заходів тощо).

Спираючись на НПСБОДС 124 стандарти, можна виокремити такі види доходів (рис.1).

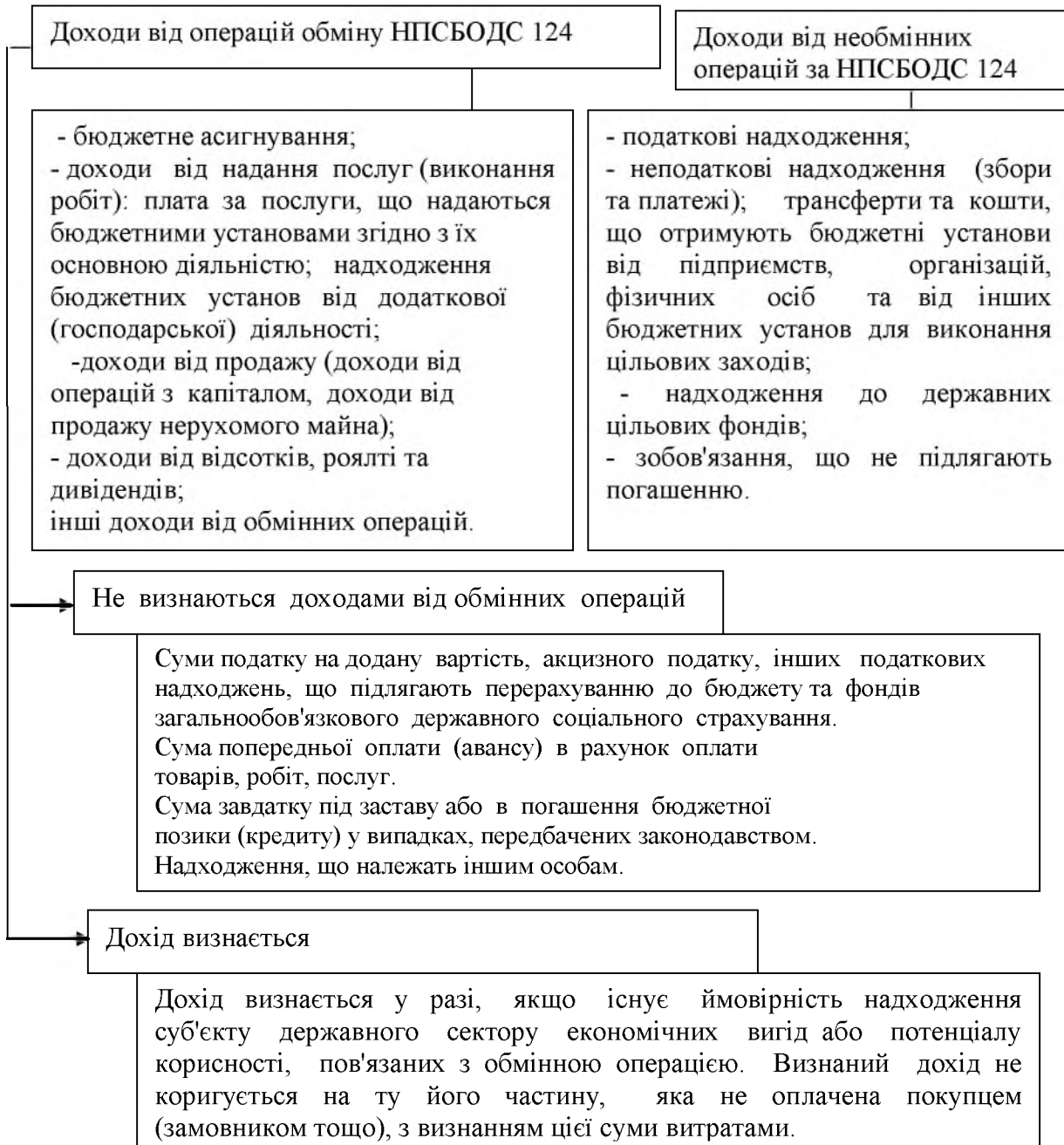

Рис. 1. Склад та умови визнання доходів від обмінних операцій

За національним стандартом можна виділити дві великих групи доходів «Бюджетні асигнування» та «Інші доходи від обмінних операцій». Бюджетні асигнування пов'язані з

виділенням коштів розпорядникам бюджетних коштів на конкретну мету. Інші доходи від обмінних операцій складаються з доходів від платних послуг, від курсових різниць і доходів від реалізації необоротних активів.

За МСБОДС 9 «Дохід від обмінних операцій» суб'єкти державного сектора застосовують метод нарахування. У національному законодавстві чітко не встановлено застосування в бухгалтерському обліку державного сектора методу визначення доходів. Так, операції за доходами відображаються в момент їх проведення (тобто методом нарахування), а операції з фінансування бюджетної установи – в момент зарахування коштів (тобто касовим методом).

Отже, використання міжнародних норм і принципів бухгалтерського обліку доходів від обмінних операцій в якості основи не призвели до їх ідентичного застосування в Україні, що свідчить про збереження позитивних засад національної практики обліку державного сектора та започаткування нових підходів до сутності доходів.

Ще однією особливістю є те, що відповідно до НП(С)БОДС 124 «Доходи» загальний дохід СДСЕ складають доходи від обмінних і необмінних операцій, величина яких залежить від обсягу та вартості послуг, наданих нею, вартості виробленої продукції, отриманих трансфертів від головних розпорядників бюджетних коштів і доходів, відображених в інших стандартах державного сектора інших надходжень за певний період.

Також НП(С)БОДС 124 «Доходи» встановлено порядок оцінки та визнання доходів від обмінних операцій. Так, доходи обмінних операцій від надання послуг (виконання робіт) визнаються шляхом посилання на етап завершеності операції, а саме – методом поетапного виконання. Суть його полягає у визнанні доходу в звітних періодах, у яких надаються відповідні послуги, за первинною вартістю обмінного активу. Оцінка доходів від обмінних операцій відбувається за вартістю активів, яка була отримана або підлягає отриманню.

Таким чином, в Україні триває реформування системи обліку у державному секторі. Що стосується доходів від обмінних операцій, то розроблено та затверджено НП(С)БОДС 124 «Доходи» (на підставі МСБОДС 9 «Дохід від операцій обміну» та 23 «Дохід від необмінних операцій»), який започаткував нові підходи до класифікації, умов визнання й оцінки доходів та їх економічної суті, запроваджує нові дефініції («обмінні операції», «доходи від обмінних операцій»).

Список використаних джерел

1. Адамик О.В. Інформаційні системи управління підприємством: вибір базових технологій та програмного забезпечення / Адамик О.В., Сисюк С.В. // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2016. – Грудень 2016 р. Електронне фахове видання. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/2016/178.pdf>
2. Лучко М.Р. Пізнання в розвитку теорії бухгалтерського обліку // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. – Випуск 1 (2). – 2015. – С. 33-38.
3. Лучко М.Р. Організація обліку в установах державного сектору економіки: реалії сьогодення / М.Р. Лучко, Л. Т. Штимер // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. – 2015. – Вип. 1(2). – С. 39-42
4. Панасюк В. М. Бухгалтерський облік як інформаційна система управління / Є. К. Ковальчук, В. М. Панасюк // Економічний аналіз. Збірник наукових праць кафедри економічного аналізу. Випуск 6. – Тернопіль: Економічна думка, 2010. – С. 180-183.
5. Сисюк С. В. Проблеми й перспективи вдосконалення організації обліку в Україні: теоретико-прикладні аспекти і міжнародні вимоги / Сисюк С.В. // Бізнес Інформ. – 2016. – №9. – С. 218–223.
6. Сисюк, С. В. Проблеми та перспективи удосконалення нормативно-правового регулювання обліку у державному секторі економіки [Текст] / С. В. Сисюк // Стан і перспективи розвитку